

Lietuvos banko informacija emitentams dėl apskaitos ir reglamentuojamos informacijos atskleidimo

Lietuvos bankas, atsižvelgdamas į 2022 m. atliktų patikrinimų rezultatus, atkreipia emitentų dėmesį į pastebėtas dažniausias klaidas rengiant finansines ataskaitas pagal tarptautinius finansinės atskaitomybės standartus (TFAS) ir atskleidžiant nefinansinę informaciją. Kartu Lietuvos bankas teikia rekomendacijų reglamentuojamos informacijos atskleidimo kokybei gerinti.

Lietuvos bankas kasmet atlieka patikrinimus, kurių tikslas – nustatyti, ar emitentų finansinės ataskaitos yra parengtos pagal TFAS reikalavimus, o metinis ar pusmečio pranešimas atitinka teisės aktų reikalavimus. Patikrinimų metu įvertinama ir tai, kaip emitentai atsižvelgė į Europos vertybinių popierių ir rinkų institucijos (angl. *European Securities and Markets Authority*, ESMA) kiekvienais metais skelbiamas prioritетines tikrintinas emitentų metinių finansinių ataskaitų ir metinio pranešimo sritis (angl. *European common enforcement priorities*). Šios sritys nustatomos siekiant vienodai taikyti TFAS ir atskleisti nefinansinę informaciją nuosekliai visoje Europos Sąjungos rinkoje. ESMA yra nustačiusi [2022 m. ataskaitų prioritетines tikrintinas sritis](#) ir į jas emitentai turi atsižvelgti. Šios sritys apima Rusijos invazijos į Ukrainą, makroekonominės aplinkos ir su klimatu susijusių klausimų poveikio atskleidimą finansinėse ir nefinansinėse ataskaitose. Jose taip pat pabrėžta išsamios informacijos atskleidimo svarba pagal 2020 m. birželio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos Reglamento (ES) 2020/852 dėl sistemos tvariam investavimui palengvinti sukūrimo, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2019/2088 (toliau – Taksonomijos reglamentas), 8 straipsnį.

2023-iaisiais reikia atsižvelgti į 2022 m. kovo 14 d. [ESMA rekomendacijas](#) dėl informacijos, susijusios su Rusijos invazija į Ukrainą. Emitentai, skelbdami 2022 m. metinę informaciją ir (arba) vėliau skelbdami tarpinę informaciją, turi pateikti kokybinę ir kiekybinę informaciją apie faktinį ir numatomą tiesioginį ir netiesioginį Rusijos invazijos į Ukrainą poveikį jų verslo veiklai, rinkoms, tiekimo grandinėms, finansinei padėčiai, veiklos rezultatams ir pan. Taip pat būtina pažymėti šiose srityse per 2022 m. įvykusį pokytį ir turi būti užtikrinamas ne tik Rusijai taikomų, bet ir kitų tarptautinių sankcijų reikalavimų laikymasis.

TFAS nuostatų taikymas

Dėl tarpinių finansinių ataskaitų sudarymo

34-ajame TAS „Tarpinė finansinė atskaitomybė“ nustatytas minimalus tarpinės finansinės ataskaitos turinys, tarpinio ataskaitinio laikotarpio finansinėms ataskaitoms, taikomi pripažinimo ir vertinimo principai. Laiku pateikiama ir patikima tarpinė finansinė atskaitomybė padeda investuotojams, kreditoriams ir kitiems vartotojams geriau suprasti ūkio subjekto galimybes uždirbti pajamų ir kurti pinigų srautus, leidžia įvertinti ūkio subjekto finansinę būklę ir likvidumą, padeda priimti tinkamus investicinius sprendimus. Šio standarto 20 straipsnyje nustatyti laikotarpiai, kurių tarpines finansines ataskaitas reikalaujama pateikti. Pastebėta, kad rengdamos tokias ataskaitas bendrovės ne visada teisingai nurodo tarpinius ataskaitinius laikotarpius, todėl tinkamai neatskleidžia palyginamosios informacijos.

Nustatytas atvejis, kai bendrovė parengė ir viešai paskelbė tarpinį pranešimą ir tarpines 3 mėn. laikotarpio, kuris pasibaigė 2022 m. kovo 31 d., finansines ataskaitas, tačiau pateikdama duomenis nuosavo kapitalo pokyčių ataskaitoje nurodė neteisingus laikotarpius. Pagal 34-ojo TAS 20 straipsnio c punktą, ataskaita, parodanti nuosavo kapitalo pokyčius, turi būti sudaryta nuo dabartinio laikotarpio pradžios kaupimo principu iki dabartinių finansinių metų pabaigos, kartu su lyginamąja paskutinių pasibaigusiu finansinių metų lyginamojo tarpinio ataskaitinio laikotarpio (dabartinio ir prasidėjusio prieš 12 mėn.) ataskaita. Taigi, pateikiant duomenis apie nuosavo kapitalo pokyčius 2022 m. kovo 31 d., turi būti pateikti 2022 m. pirmųjų 3 mėn. duomenys, t. y. iki 2022 m. kovo 31 d., ir palyginamieji ankstesnio ataskaitinio laikotarpio – 2021 m. pirmųjų 3 mėn. duomenys, t. y. iki 2021 m. kovo 31 d. Kitaip tariant, nuosavo kapitalo straipsnių likučiai

2020 m. gruodžio 31 d., 2021 m. kovo 31 d., 2021 m. gruodžio 31 d., 2022 m. kovo 31 d. ir tikslūs nuosavo kapitalo straipsnių pasikeitimai per 2021 m. 3 mėn. ir 2022 m. 3 mėn. laikotarpius.

Dėl ilgalaikio materialiojo ir nematerialiojo turto apskaitos ir taikomų naudingo tarnavimo laikotarpių nustatymo

Pastebėta, kad bendrovės vis dar turi ilgalaikio nematerialiojo ir materialiojo turto, kuris yra visiškai amortizuotas arba nudėvėtas, bet dar naudojamas veikloje. Pagal TFAS (16-asis ir 38-asis TAS), ilgalaikio turto naudingo tarnavimo laikotarpiai turi būti peržiūrėti kiekvienais finansiniais metais ir, jei įvertinimai skiriasi nuo ankstesniųjų, jie turi būti koreguojami. Tačiau vis dar pasitaiko atvejų, kai bendrovės neperžiūri ilgalaikio turto amortizacijos ir nusidėvėjimo laikotarpių ir (arba) nustato per trumpus turto naudingumo ūkio subjektui laikotarpius.

Siekdami išvengti neatitikties tarptautiniams apskaitos standartams atvejų, emitentai turi atkreipti dėmesį į TFAS nuostatas (detaliau – [Lietuvos banko informacija emitentams dėl apskaitos ir reglamentuojamos informacijos atskleidimo](#)) ir užtikrinti, kad ilgalaikio turto naudingo tarnavimo laikotarpiai būtų peržiūrėti kiekvienais finansiniais metais ir, jei įvertinimai skiriasi nuo ankstesniųjų, jie būtų koreguojami, kaip tai nustatyta 16-ajame ir 38-ajame TAS.

Informacijos atskleidimas metiniame pranešime

Dėl pagrindinių veiklos rodiklių pagal Taksonomijos reglamentą atskleidimo

Taksonomijos reglamento 8 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad įmonės, kurioms pagal Nefinansinės informacijos atskleidimo direktyvą (Direktyvos 2013/34/ES 19 a ir 29 a straipsnį) taikoma pareiga skelbti nefinansinę informaciją, savo nefinansinėse ataskaitose (t. y. metiniuose pranešimuose) pateikia informaciją apie tai, kaip ir koku mastu įmonės veikla yra susijusi su ekonomine veikla, kuri laikytina aplinkos atžvilgiu tvaria pagal šio reglamento 3 ir 9 straipsnius. Taksonomijos reglamento 8 straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad ne finansų įmonės turi atskleisti, kokia jų apyvartos dalis, gaunama iš produktų ar paslaugų, susijusių su ekonomine veikla, kuri laikytina aplinkos atžvilgiu tvaria pagal 3 ir 9 straipsnius, ir kokia jų kapitalo išlaidų (CAPEX) dalis ir veiklos išlaidų (OPEX) dalis susijusi su turtu ar procesais, siejamais su ekonomine veikla, kuri laikytina aplinkos atžvilgiu tvaria pagal 3 ir 9 straipsnius.

Pagal Taksonomijos reglamento 8 straipsnio 4 dalį ir 23 straipsnį priimtas 2021 m. birželio 4 d. Komisijos deleguotasis reglamentas (ES) 2021/2139, kuriuo Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2020/852 papildomas nustatant techninės analizės kriterijus, pagal kuriuos nustatoma, kokiomis sąlygomis ekonominė veikla laikoma svariai prisidedančia prie klimato kaitos švelninimo arba prisitaikymo prie jos ir ar ta ekonominė veikla nedaro reikšmingos žalos kitiems aplinkos tikslams (toliau – Reglamentas (ES) 2021/2139). Šio reglamento I priede nurodyti techninės analizės kriterijai, pagal kuriuos nustatoma, kokiomis sąlygomis ekonominė veikla laikoma svariai prisidedančia prie klimato kaitos švelninimo ir ar ta ekonominė veikla nedaro reikšmingos žalos kitiems aplinkos tikslams, o II priede – techninės analizės kriterijai, pagal kuriuos nustatoma, kokiomis sąlygomis ekonominė veikla laikoma svariai prisidedančia prisitaikant prie klimato kaitos ir ar ta ekonominė veikla nedaro reikšmingos žalos kitiems aplinkos tikslams.

Pagal Taksonomijos reglamento 8 straipsnį priimto 2021 m. liepos 6 d. Komisijos deleguotojo reglamento (ES) 2021/2178, kuriuo Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2020/852 papildomas nustatant įmonių, kurioms taikomas Direktyvos 2013/34/ES 19 a arba 29 a straipsnis, atskleistinos informacijos apie aplinkos atžvilgiu tvarią veiklą turinį bei pateikimą ir nustatant metodiką, taikytiną vykdant tą informacijos atskleidimo prievolę (toliau – Reglamentas (ES) 2021/2178), 2 straipsnyje nustatyta, kad ne finansų įmonės atskleidžia Taksonomijos reglamento 8 straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodytą informaciją, kaip nustatyta šio reglamento I priede, kuriame pateiktas ne finansų įmonių pagrindinių veiklos rezultatų rodiklių aprašymas. Šio reglamento

I priede nurodyta, kad bendrovės turi paaiškinti, kaip apyvarta, kapitalo išlaidos ir veiklos išlaidos buvo nustatytos ir priskirtos skaitikliui, bei pagrindą, kuriuo remiantis buvo apskaičiuota apyvarta, kapitalo išlaidos ir veiklos išlaidos, įskaitant bet kokį pajamų ar išlaidų paskirstymo skirtingoms ekonominės veiklos rūšims vertinimą. Taip pat ne finansų įmonės turi atskleisti apskaitos politiką ir paaiškinti, kaip apyvarta, kapitalo išlaidos ir veiklos išlaidos buvo nustatytos ir priskirtos skaitikliui, pagrindą, kuo remiantis buvo apskaičiuota apyvarta, kapitalo ir veiklos išlaidos, įskaitant bet kokį pajamų ar išlaidų paskirstymo skirtingoms ekonominės veiklos rūšims vertinimą. Apyvartos ir kapitalo išlaidų atveju ne finansų įmonės nurodo susijusias ne finansinių ataskaitų straipsnių eilutes. Jei nuo ankstesnio ataskaitinio laikotarpio pasikeitė bet kokių skaičiavimų taikymas, ne finansų įmonės paaiškina, kodėl dėl tų pokyčių gaunama patikimesnė ir aktualesnė informacija, ir pateikia perskaičiuotus lyginamuosius duomenis. Ne finansų įmonės atskleidžia visus reikšmingus per ataskaitinį laikotarpį įvykusius pokyčius, susijusius su kapitalo išlaidų planų įgyvendinimu, apie kurį informacija atskleista pagal šio priedo 1.1.2 punktą.

Patikrinimų metu nustatyta, kad bendrovės atskleidė pagrindinius veiklos rodiklius pagal Taksonomijos reglamento reikalavimus, tačiau neatsižvelgė į tam tikras veiklas (pvz., susijusias su transportu ir (ar) statyba ir (ar) nekilnojamojo turto veikla), kurios nėra pagrindinės. Taip pat nustatyta veiklos trūkumų, taikant šias Reglamento (ES) 2021/2178 I priedo nuostatas: apskaičiuojant ir pateikiant kapitalo ir veiklos išlaidų rodiklius nebuvo atskleista apskaitos politika, nenurodytos rodiklių skaitiklių ir vardiklių skaičiavimų sumos ir ne finansinių ataskaitų straipsnių eilutės.

Atkreipiame emitentų dėmesį, kad, pagal Taksonomijos reglamentą, rengiant 2022 m. metinę informaciją ir atskleidžiant pagrindinius veiklos rodiklius (apyvartos, kapitalo ir veiklos išlaidų), turi būti pateiktas pajamų ar išlaidų paskirstymo skirtingoms ekonominės veiklos rūšims vertinimas, apskaitos politika ir paaiškinta, kaip apyvarta, kapitalo ir veiklos išlaidos buvo nustatytos ir priskirtos skaitikliui. Pažymėtina, kad privalu atsižvelgti ne tik į pagrindines veiklas, bet (pavyzdžiui, kai bendrovės turi nekilnojamojo turto ir juo naudojasi) ir įvertinti Reglamento (ES) 2021/2139 I priedo 7.7 punkte nurodytos veiklos „Pastatų įsigijimas ir nuosavybė“ techninės analizės kriterijus ir atskleisti informaciją.

Dėl alternatyvių veiklos rodiklių pateikimo

Bendrovės, viešai atskleisdamos informaciją, ne visada tinkamai atsižvelgia į ESMA 2015 m. spalio 5 d. paskelbtose Alternatyvių veiklos rodiklių (toliau – AVR) gairėse (ESMA/2015/1415) nustatytus AVR atskleidimo principus, t. y. kad AVR turi būti skelbiami nuosekliai, periodiškai, o nusprendus jų skelbimo atsisakyti arba vienus rodiklius pakeisti kitais, turi būti paaiškintos atsisakymo priežastys ir kodėl naujai pasirinkti rodikliai, emitento vadovybės nuomone, geriau atspindi emitento finansinę būklę ir (arba) veiklos rezultatus. Taip pat turi būti pateiktas rodiklių apibrėžimas ir apskaičiavimo tvarka (su kokiais finansinių ataskaitų straipsniais jis susijęs arba apskaičiuojamas), paaiškintas jų naudojimas (kodėl jis naudojamas emitento veiklai apibūdinti), pateikti atitinkami palyginamųjų laikotarpių AVR. Dažnai bendrovės atskleidžia finansinius rodiklius, bet neskiria pakankamai dėmesio jų pateikimui – nepateikiami rodiklių apibrėžimai, apskaičiavimo tvarka, nepaaiškinama, kodėl būtent šie rodikliai geriausiai atspindi veiklą.

Metinių ataskaitų atitiktis Europos vieno elektroninio ataskaitų teikimo (ESEF) reikalavimams

2018 m. gruodžio 17 d. Komisijos deleguotojo reglamento (ES) Nr. 815/2019, kuriuo Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/109/EB papildoma techniniais reguliavimo standartais, kuriais nustatomas vienas elektroninio ataskaitų teikimo formatas, 3 straipsnyje nustatyta, kad emitentai privalo rengti visas savo metines finansines ataskaitas išplėstine hiperteksto ženklavimo kalba (XHTML). Šio reglamento 4 straipsnyje nurodyta, kad, kai sudaromos konsoliduotosios finansinės ataskaitos, jos yra ženklintos XBRL ženklavimo kalba, naudojant taksonomiją, kuri atitinka nustatytus pagrindinės taksonomijos elementus. Kai, remiantis IV priedo 4 punktu, pagrindinės taksonomijos elementai netinka, emitentai gali sukurti papildomos taksonomijos elementus, kaip nustatyta IV priede.

Atkreiptinas dėmesys, kad emitentai metinį informacijos rinkinį teikia XHTML formatu kaip vieną failą. Jame turi būti atsakingų asmenų patvirtinimas, metinių finansinių ataskaitų rinkinys ir metinis pranešimas. Kita informacija (socialinės atsakomybės ataskaita, atlygio ataskaita, bendrovių valdymo ataskaita ir pan.) gali būti rengiama ir skelbiama atskirais failais. Pažymėtina, kad skelbiant metinę informaciją, jeigu ji parengta ir pateikiama skirtingomis kalbomis, turi būti pateikiama ir skirtingais failais. Jų negalima sujungti į vieną, turi būti skelbiami kaip atskiri ataskaitų paketai.

Oficialus Europos Sąjungos metinių ataskaitų formatas yra ESEF reglamento reikalavimus atitinkantis formatas. Tačiau bendrovės, jei joms reikia, gali papildomai skelbti finansines ataskaitas PDF formatu, tik privalo aiškiai nurodyti, kad tai yra papildoma informacija ir nėra oficialus metinių finansinių ataskaitų rinkinys. Tokiu atveju rekomenduojama pateikti nuorodą, kur galima susipažinti su oficialiu metinių finansinių ataskaitų rinkiniu.

Auditoriaus išvada turi būti pateikiama kartu su oficialiomis ataskaitomis arba gali būti skelbiama atskiru failu, pateikiant specialią nuorodą – programinės įrangos suformuotą unikalų kodą (angl. *hashtag*) – į audituotų metinių ataskaitų failą, taip užtikrinant, kad audituota informacija nebuvo pakeista.

2022 m. visų emitentų, kurių vertybiniai popieriai įtraukti į AB Nasdaq Vilnius reguliuojamą rinką, metinės 2021 m. finansinės ataskaitos buvo parengtos ir paskelbtos tinkamu ESEF formatu, t. y. naudojant XHTML. Dėl kitų išvardytų reikalavimų neatitikimų iš naujo skelbti pataisytas 2021 m. ataskaitas turėjo 6 bendrovės.

Ne visos bendrovės, skelbdamos 2021 m. metines finansines ataskaitas, tinkamai paskelbė auditoriaus išvadą ar metinį informacijos rinkinį. Pasitaikė atvejų, kai metinės finansinės ataskaitos buvo audituotos, bet auditoriaus išvada pateikta tik prie papildomai savanoriškai pateiktų metinių ataskaitų, paskelbtų PDF formatu. Toks auditoriaus išvados pateikimo būdas ne visiškai atitinka teisės aktų reikalavimus ir iš dalies klaidina investuotojus, nes PDF formatu teikiamose ataskaitose nenaudojamas iXBRL ženklavimas. Nustatytas atvejis, kai atsakingų asmenų patvirtinimas buvo įtrauktas ne į metinių ataskaitų rinkinį, o paskelbtas atskiru failu.

Kadangi pasitaikė ataskaitų pavadinimų klaidų, atkreiptinas dėmesys į ESMA Ataskaitų rengimo vadovo (angl. *Reporting manual*) 2.6.3 gairę, kurioje detaliau aptarti failų pavadinimai – {base}-{date}-{lang}.zip. Būtina nurodyti emitento LEI arba emitento pavadinimą (arba jo santrumpą), ataskaitinio laikotarpio pabaigos datą (formatu YYYY-MM-DD) ir ataskaitos kalbą (dviejų raidžių kodas: LT arba EN).